

Лукіяничук Ю.О.

перекладач,

в/ч А0351

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

З розширенням міжнародних взаємин вивчення іноземної мови набуває фахового термінологічного спрямування. В даний час приділяється велика увага термінологічній діяльності як у теоретичному, так і в практичному плані.

Сьогодні Україна є активним учасником міжнародного військового співробітництва. Подолання мовного бар'єру, на сьогоднішній день, залишається одним із найважливіших питань. Виникає необхідність найменування нових реалій, концептів, які відображають картини світу. Труднощі, з якими стикаються військовослужбовці в процесі проходження військової служби, свідчать про недостатнє володіння спеціалізованою військовою термінологією.

Для визначення особливостей військового терміну необхідно розглянути поняття власне терміну. О.С. Ахманова визначає термін, як «слово чи словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т.д) мови, яке створене, отримане чи запозичене для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів» [1, с. 472].

М. І. Мостовий дає таке визначення терміна: термін – це слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва [4, с. 191].

А.Я. Коваленко пропонує наступну дефініцію: термін – це емоційно нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для точного вираження понять чи назв предметів [3, с. 102].

Багато науковців надавали визначення терміну та термінології, узагальнивши деякі з них, на нашу думку термін – це слово або словосполучення, яке виражає спеціальне поняття або позначає певний предмет, як правило є однозначним, позбавленим експресії.

Визначальною рисою військових текстів є їх насиченість військовими термінами різноманітної структури, тому існує необхідність точного позначення деяких понять, які відносяться до різноманітних розділів військової науки, з метою досягнення взаєморозуміння між спеціалістами відповідних областей.

В.Н. Шевчук дає наступну дефініцію військового терміна: «Військовий термін – це слово або словосполучення, що використовується для позначення певного спеціального поняття, що

належить до того чи іншого розділу військової науки або до військової техніки» [5, с. 8].

Звернемо увагу на військово-спеціальну термінологію, яка знаходиться в активному обігу в Збройних Сил України. Оскільки чіткого визначення військово-спеціального терміну не існує, ми запропонуємо власну дефініцію. На нашу думку, військово-спеціальний термін – це слово або словосполучення, яке позначає поняття, що відноситься до організації, підготовки та ведення бойових дій, пересування та розташування військ, їх повсякденної діяльності та пов'язане з виконанням спеціальних завдань, є невід'ємною органічною частиною лексичної системи військово-спеціальної сфери, відрізняється від інших термінів своєю значною інформаційною насиченістю.

У перекладі військово-спеціальної термінології важливе значення має точність перекладу, оскільки матеріал перекладу може слугувати основою для прийняття важливих рішень, проведення військових операцій, військово-розвідувальної діяльності та ін., тому адекватність перекладу військово-спеціальних матеріалів передбачає не лише точну передачу інформації, а ц ретельнішу передачу його структурної форми, послідовності викладу матеріалу та ряд інших факторів.

Розглянемо найскладніші, на нашу думку, терміни, які мають два, три, чотири та більше компонентів та відрізняються шляхами перекладу.

Двокомпонентні терміни можуть перекладатися наступними способами:

1) Заміна дієприкметника II – іменником: *intensified cooperation* – розширення співпраці; *advanced training* – поглиблена підготовка;

2) Заміна означального іменника – прикметником: *imagery intelligence* – видова розвідка; *information report* – інформаційна доповідь;

3) Перестановка компонентів: *Secretary General* – генеральний секретар;

4) За допомогою дієприкметника та дієприкметникового звороту: *emergency committee* – комітет, діючий в надзвичайних ситуаціях;

5) За допомогою декомпресії: *site frequency* – частота відвідування сайту, та ін.

Терміни, які складають із трьох або більше термінів характеризуються більшою складністю структури та міжкомпонентних зв'язків. За словами Т.А. Казакової, багаточленні англійські атрибутивні словосполучення у перекладі часто виявляють своєрідний семантичний камуфляж: кожен елемент такого сполучення може виконувати зовсім інші синтаксичні функції, наприклад функцію додатку, обставини, що при цьому відносяться до зовсім інших слів, ніж формально озвучуване слово в даному словосполученні [2, с. 193].

Трикомпонентні терміни можуть перекладатися:

- 1) З використанням прийменниково-іменникових словосполучень: *electronic image display* – дисплей з електронним зображенням;
- 2) За допомогою прикладки: *Partner Country Representation* – представництво країн-партнерів;
- 3) За допомогою дієприкметника та дієприкметникового звороту: *statutory maximum term* – максимальний термін передбачений статутом;
- 4) За допомогою підрядного означального речення: *contract intelligence-and-research agency* – управління, що проводить розвідувальну роботу і наукові дослідження за контрактами;
- 5) Із застосуванням транслітерації: *Internet Content Provider* – Інтернет контент провайдер та ін.

Порівняно з дво- та трикомпонентними термінами, багатоконпонентні характеризуються складнішими семантичними зв'язками між їх компонентами. Правильне виділення словосполучень всередині багаточленних термінів дає можливість визначити правильний порядок перекладу компонентів.

- 1) Найбільш численною з перекладацьких трансформацій, що застосовуються в перекладі багатоконпонентних термінів є перестановка компонентів словосполучення: *digital data communication message protocol* – протокол цифрової передачі повідомлень;
- 2) Часто застосовується компресія: *intelligence and electronic warfare mission area analysis* – аналіз комплексу завдань розвідки;
- 3) Декомпресія: *imagery intelligence receiving system* – система прийняття видової розвідувальної інформації;
- 4) Прийом перекладу за допомогою прийменниково-іменникового словосполучення: *intelligence collection effort priority* – система передачі та розподілення розвідувальної інформації;
- 5) Переклад підрядним означальним реченням: *bandwidth-hungry high definition data system* – система передачі даних високої чіткості, що потребує широкої смуги частоти.

Отже вибір способу, а зазвичай комбінації способів перекладу термінів залежить від декількох чинників: уміння перекладача ідентифікувати словосполучення, правильно класифікувавши його, як дво-, три- або багатоконпонентне; уміння аналізувати структурно-семантичні характеристики терміну, визначаючи смислові зв'язки між його компонентами з урахуванням контексту; володіння перекладачем прийомами, традиційно існуючими в теорії та практиці перекладу; загальнолінгвістичної компетентності та досвіду перекладача, що дозволяє знаходити та використовувати нові прийоми перекладу, прагнучи до найбільш адекватного відтворення оригіналу в перекладі, а військово-спеціальна термінологія повинна розглядатися, як одиниця

мовного та професійно-наукового знання, що забезпечує ефективність міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – 2-е изд., стер. – М: УРСС: Едиториал УРСС, 2004. – 571 с.
2. Казакова Т. А. Практические основы перевода. English – Russian / Т. А. Казакова – Серия: Изучаем иностранные языки. – СПб.: «Издательство Союз». – 2001. – 320 с.
3. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад / А.Я. Коваленко. – 2-е вид., виправл. – Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2004. – 284 с.
4. Мостовой М. І. Лексикологія англійської мови / М. І. Мостовой. – Харків: «Основа». – 1993. – 255 с.
5. Шевчук В. Н. Производные военные термины в английском языке / В. Н. Шевчук. – М.: Воениздат, 1983. – 231 с.

Martyn R.R.

Assistant,

Lviv Polytechnic National University

PECULIARITIES OF TRANSLATING UNITS OF NATIONALLY BIASED LEXICON FROM UKRAINIAN INTO ENGLISH

The distinguishing features find their reflection in different aspects of material and spiritual life and are materialized in separate words and word-groups designating national customs, traditions, folk rites and feasts, administrative or political systems, etc. Culturally biased, i.e., nationally specific are often elements in a governmental or election systems of a country; the monetary systems in most countries contain some nationally peculiar units as well (*shilling, penny, rouble, dollar, hryvnia*).

Realia – mono- or polilexemic units the lexical meaning of which includes traditionally established complex of ethnocultural information which is alien to the objective reality of the TL and which is realised only within the limits of a binary opposition. [1]

Despite the fact that the referential meaning of such and the like units of specific national lexicon may be either similar or at least closely related in English and Ukrainian (cf. class tutor/form master and *класний керівник, залік* test), they are still far from identical in their particular meaning.

The units of culturally biased/specific national lexicon are rarely similar by their nature and meaning in either of the two languages. Consequently,